

Меммем

1-тапсырма (7 ұпай).

ker - *kereker* (1 ұпай)

was - *wewas* (1 ұпай)

kik - *kiṅkik* (1 ұпай)

tal - *tantal* (1 ұпай)

us - *usu:s* (1 ұпай)

inen - *iniinen* (1 ұпай) немесе *ini:nen* (2 ұпай)

2-тапсырма (3 ұпай). “Суға батпай тұру” жуық транскрипциямен *реу* (*реуреу*) деп жазылады, ал “күресу” *реі* (*ререі*) деп жазылады. Яғни, *i* түпнұсқа орфографиясында екі түрлі дыбысты білдіреді.

3-тапсырма. а) *adiadsuwed* (2 ұпай); б) бұл сөздің құрамында екі түбір бар – *ad* және *suwed*. Бұл сөзде тек *ad* түбірі екі еселенеді. (5 ұпай).

4-тапсырма (23 ұпай).

$C = \{w, y\}$ дыбыстарынан басқа кез келген дауыссыз дыбыс.

$G = \{w, y\}$

V = дауысты дыбыс

CC = екі бірдей дауыссыз дыбыс, C_1C_2 = екі түрлі дауыссыз дыбыс.

→ $VC \rightarrow VCV:C$ (2 ұпай)

→ $CVG \rightarrow CVGCVG$ (2 ұпай)

→ $GV(C) \rightarrow GeGV(C)$ (3 ұпай)

$CV(C) \rightarrow CeCV(C)$ - 1 ұпай

$GVC \rightarrow GeGVC$ - 2 ұпай

→ $CV_1V_2 \rightarrow CV_1CV_1V_2$ және $GV_1V_2 \rightarrow GV_1GV_1V_2$ (3 ұпай)

$CV_1V_2 \rightarrow CV_1CV_1V_2$, түсіндірмесіз - 2 ұпай

→ сөзде буын саны бірден көп болса:

сөздің басындағы екі элемент (айта кететіні, V : – яғни, созылыңқы дауысты дыбыс – бұл шын мәнінде VV (осындай ескертпе үшін 1 ұпай)) екі рет жазылады, қайталанған бөліктердің арасына ‘ i ’ жазылады (2 балла)

жалпы азды-көпті жарайтын басқа түсіндірмелер - 1 ұпай

→ $C_1VC_2 \rightarrow C_1VC_2C_1VC_2$, сондай-ақ:

егер $C_2 = \{n, m, ŋ\}$ болса:

$C_1VC_2C_1VC_2$ тура сол күйінше қалады (2 ұпай)

егер C_2 мен C_1 дауыссыздарының жасалу орны бір болса:

$C_1VN_1C_1VC_2$, бұл жерде N_1 - жасалу орны C_1 дауыссыз дыбысындағыдай мұрын жолды дауыссыз дыбысты білдіреді (яғни C_1 дыбысы алдыңғы дауыссыз дыбысқа ықпал етеді) **(4 ұпай)**

егер C_2 мен C_1 дауыссыздарының жасалу орны әртүрлі болса:

$C_1VC_2VC_1VC_2$, яғни, қайталанған бөліктердің арасына түбірдегідей дауысты дыбыс жазылады. **(4 ұпай)**

~ Дана Оспанова

Мыны-кім?

1-тапсырма (4 ұпай).

Кету етістігінің түбірі *jai-* і дыбысына аяқталады, ал келер шақ көрсеткіші *-iti-* дәл сол дыбыспен басталады, нәтижесінде олар тұтасып алады да, *jaiti-* сөз тұлғасы қалыптасады. Осылайша, етістіктің келер шақ түрінен басқа шақ түрлерін құру мүмкін емес. **(2 ұпай)**

Есепте тек келер шақта берілген жалғыз етістік - бұл "сатып алу" етістігі (тапсырмада *ibaite* түрінде ұсынылған), сондықтан біз оны нақты түрде жіктей алмаймыз. **(2 ұпай)**

2-тапсырма (4 ұпай).

14. Біз су ішеміз. **(1 ұпай)**

15. Мен сендердің үйлеріңді іздеп жатырмын/іздедім **(2 ұпай - әрбір аударма үшін 1 ұпай)**

16. Ол сенің әкеңе көмектеседі. **(1 ұпай)**

3-тапсырма (10 ұпай).

17. *Chatu suena aɪnide*. **(2 ұпай)**

18. *Nauɪ sue ai inide*. **(2 ұпай)**

19.1. *Soco eimo ifeiticoso*. (біз = екі ер адам немесе бір ер адам мен бір әйел адам) **(2 ұпай)**

19.2. *Saɪngai eimo ifeiticaɪngai* (біз = екі әйел адам) **(2 ұпай)**

19.3. *Sai eimo ifeiticaɪ* (біз = жынысы кез келген кем дегенде үш адам) **(2 ұпай)**

4-тапсырма (22 ұпай).

Сөз тәртібі: мезгіл үстеуі + бастауыш + толықтауыш + баяндауыш (Adv. + SOV) **(1 ұпай)**

Ие болу/ілік септік: иегер + иелік **(1 ұпай)**

Бағыт/Барыс септік: *-mo* **(1 ұпай)**

Тура толықтауыш/Табыс септік: *-na* **(1 ұпай)**

Егер бастауыш есімдік болса, ол қалдырып кетіледі. **(1 ұпай)**

Етістік: түбір + *-di-* (“келер-емес” шақ)/*-iti-* (келер шақ) + жақ жалғауы **(3 ұпай)**

1 ұпай - етістіктің жалпы құрылымы үшін, *-di-* және *-iti-* үшін **1 ұпайдан**.

“Келер-емес” шақ = осы шақ + өткен шақ **(2 балла)**

Егер шешімде *-di-* жұрнағының мағынасы ретінде не осы шақ, не өткен шақ жазылған болса, **тек 1 ұпай ғана** беріледі.

Етістіктің жақ жалғаулары (барлығы 9 ұпай):

	жекеше түрде	2 әйел адам үшін	2 адам үшін, ішінде ер адам бар болса	көпше түрде
I жақ	<i>-sue</i> (1 ұ.)	<i>-saingai</i> (1 ұ.)	<i>-soco</i> (1 ұ.)	<i>-sai</i> (1 ұ.)
II жақ	<i>-o</i> (1 ұ.)	<i>-otoingoi</i> (1 ұ.)	<i>-oticoi</i> (1 ұ.)	<i>-otoi</i> (1 ұ.)
III жақ	<i>-e</i> (1 ұ.)	—	—	—

III жақ жекеше түрінің жалғауы жалғанған кезде жалғаудың алдында тұрған *i* дыбысы қалдырып кетіледі (яғни *ifedie* орнына *ifede* сияқты сөз тұлғалары жасалады). **(1 ұпай)**

Жіктеу (“мен”, “сен”) мен тәуелдеу (“менің”, “сенің”) есімдіктері етістіктердің жақ жалғауларына ұқсайды, алайда III жақ жекеше түрде “ол/оның” есімдігі ер адам үшін *afetie*, ал әйел адам үшін *afengo* деп аударылады. Сондай-ақ, осы есімдіктер бастауыш ретінде тұрса, олар қалдырылып кетілмейді **(2 ұпай)**

~ Ердоc Жанпейсов

Екпіні күшейген жел ғана емес

1-тапсырма (20 ұпай).

ә'ləj **(1 ұпай)**

nəkən'dəj **(2 ұпай)**

nəw'meke **(3 ұпай)**

ə,najnəkən'sinde **(2 ұпай)**

ha,bəwdo'koke **(2 ұпай)**

'kəjnəhi **(2 ұпай)**

ho'kolo **(1 ұпай)**

'kambi **(1 ұпай)**

adi,lədəmi'him (2 ұпай)

,handə'boke (3 ұпай)

fa'ləm (1 ұпай)

2-тапсырма (20 ұпай).

Негізгі екпін

1. Егер соңғы буын жабық (яғни тұйық немесе бітеу болса), екпін соңғы буынға түседі; **(2 ұ.)**
2. Егер соңғы буын ашық және:
  - a. аяғынан санағанда екінші буын – ә дауыстысы бар ашық буын болса, ал үшінші буын жабық болса, екпін аяғынан санағанда үшінші буынға түседі; **(4 ұ.)**
  - b. басқа жағдайларда екпін аяғынан санағанда екінші буынға түседі. **(4 ұ.)**

Қосымша екпін

Негізгі екпіннің сол жағынан екінші буынды санап аламыз **(2 ұ.)**:

- a. ол буын жабық олса, екпін соған түседі; **(4 б.)**
- b. ол буын ашық болса, екпін келесі буынға түседі (яғни негізгі екпіннің сол жағынан бастап санағанда үшінші буынға түседі). **(4 ұ.)**

~ Дана Оспанова